SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2668

av Elin Hjelmestam m.fl. (L)

En rymdpolitik för nästa generation

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör undersökas hur startup-företag inom rymdindustrin kan ges de bästa förutsättningarna att attrahera kapital, skala upp och verka i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur mer rymdskrot kan samlas in och fler raketer återanvändas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör undersöka hur European Space Agency (ESA) kan reformeras för att stärka den europeiska konkurrenskraften och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla Sveriges rymdbas Esrange mot målet att bli Europas rymdcentrum och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Sverige fortsatt kan ha en framträdande roll när rymdområdet utvecklas ytterligare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en målsättning att skicka en svensk astronaut till månen senast år 2036 och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Rymden är central i en rad olika områden såsom säkerhet, kommunikation, miljö och klimat. Med hjälp av satelliter kan man till exempel köra bil med GPS och titta på väderleksrapporten på kvällsnyheterna. Rymden har dessutom tillkommit som en viktig domän när det gäller ett modernt totalförsvar. Liberalerna har under fyra år innehaft posten som rymdminister med höga ambitioner för svensk rymdverksamhet.

Det måste Sverige fortsatt ha. Sverige har unika förutsättningar för att vara en ledande rymdnation genom vårt geografiska läge, vår världsledande forskning, tekniska kompetens och anläggningar som Esrange. Rymden har historiskt varit ett område som bara ett fåtal aktörer har haft möjlighet att verka i, men den snabba teknikutvecklingen har förändrat det. Konkurrensen är stenhård och om Sverige och EU fortsatt ska vara framstående aktörer i rymdsammanhang behövs inte bara ökade resurser, utan också fler reformer. För Liberalerna är målet att Sverige inom tio år ska ha en förmåga att kunna designa, bygga, sända upp och drifta satelliter från eget territorium. Då är det avgörande att Sverige blir mer modernt i vårt förhållningssätt till rymden.

Liberalernas satsningar på rymden

Under mandatperioden har Liberalerna på utbildningsdepartementet varit högst ansvariga för rymdpolitiken, som en del av forskningspolitiken. Regeringens forsknings- och innovationsproposition innehåller tack vare Liberalerna historiskt stora satsningar på rymdforskning, en ökning med drygt 200 miljoner kronor. Det innefattar bland annat nya forskningsprogram om rymddata, rymdteknik med dubbel användning samt ett nationellt satellitprogram som Rymdstyrelsen nu håller på att rulla ut. Därtill har vi satsat nästan 400 miljoner kronor på att utveckla Sveriges rymdbas Esrange för att vi ska kunna ha en egen uppskjutningsförmåga i landet, och utökat vår finansiering till den europeiska rymdorganisationen European Space Agency (ESA) med 100 miljoner så att Sveriges del nu uppgår till 1 miljard kronor årligen. Dessa satsningar behöver fortgå både för att garantera svenskt inflytande i rymdfrågor och för Sveriges ställning som ledande rymdnation.

Utöver ekonomiska satsningar har Liberalerna på utbildningsdepartementet påbörjat arbetet med en ny nationell lagstiftning som ska ge tydliga och förutsägbara förutsättningar för rymdaktörer att bedriva rymdverksamhet i Sverige. Att allt fler vill bedriva rymdverksamhet framöver är otroligt positivt, men det kräver att vi har en modern process genom en ny rymdlag som kan hantera dessa ansökningar på ett effektivt sätt. Dagens rymdlag är från 80-talet och förutsättningarna för

rymdverksamhet såg radikalt annorlunda ut än idag. Vad gäller ansökningar om att få starta rymdverksamhet räknar vi också med att vi längre fram kommer hantera cirka 20 styck årligen, till skillnad från dagens en till två ansökningar om året. Det är av största vikt att regeringen fortsätter arbetet med att få en ny rymdlag på plats så snart som möjligt.

Till sist har vi även under mandatperioden sett till att Sverige har fått sin tredje astronaut, Marcus Wandt, upp till rymden.

Stöd teknikutveckling i rymdbranschen

Precis som i övriga samhället går teknikutvecklingen i en rasande fart på rymdområdet. Liberalerna menar att mycket av framtidens rymdförmåga, både civil och militär, kommer att komma ur innovationer i techbolag.

Det pågår nu en ny kapplöpning till månen där månstationer både runt månen och på månen är målet med kapplöpningen. Månstationerna kräver teknik i framkant som kan levereras av bland andra svenska bolag. Sverige behöver därför ge dessa bolag de bästa förutsättningarna att attrahera kapital, skala upp och verka i Sverige. Liberalerna vill att Sverige ska undersöka hur vi bäst kan stödja svenska techstartups på rymdområdet.

Den snabba utvecklingen i rymden skapar inte bara möjligheter, den leder också till ökat rymdskrot. Sverige behöver verka för att samla in mer rymdskrot och för att raketer ska återanvändas. Det är bra, både ur ett ekonomiskt och miljömässigt perspektiv. Liberalerna vill se över hur det ska göras på bästa sätt.

Internationellt samarbete inom rymdområdet

Sverige är ett litet land med stor möjlighet till påverkan som också är beroende av samarbete med andra länder. Ensam är bara ensam, tillsammans är vi starka. Därför driver vi för ett starkt samarbete inom EU, FN och NATO, och Liberalernas Sverige vågar gå längst fram i kampen för alla människors mänskliga fri- och rättigheter. Till exempel är Esrange den enda uppskjutningsplatsen för satelliter på EU:s fastland, vilket innebär att det är en viktig resurs inte bara för Sverige, utan för hela EU.

På rymdområdet är det också alldeles uppenbart att vi behöver samarbeta internationellt för att nå så långt som möjligt inom både forskning och industri, och även i rymden behöver regleringen av äganderätten stärkas ytterligare genom internationella avtal.

Utöver att rymden är viktig för forskning och konkurrenskraft menar vi att ett modernt totalförsvar också måste inkludera rymden. I dag räcker det inte med att bygga upp försvarsförmågor på land, till sjöss, i luften och i cybermiljön. Den strategiska

militära betydelsen av rymden har vuxit i takt med att antalet rymdtjänster för civila och militära ändamål blivit fler, vilket lett till att sårbarhet för attacker i rymddomänen ökat.

Europas samlade tekniska förmåga och konkurrenskraft är avgörande. Liberalerna vill, inspirerat av EU:s försvarssamarbete, undersöka om nationella säkerhetsgarantier i vissa fall kan göra det lättare för rymdföretag som verkat i Sverige och har ägare utanför EU att delta i europeiska program, med bibehållna säkerhets- och kontrollkrav.

Med rymdbasen Esrange i Kiruna har Sverige en unik möjlighet att bygga rymdförmågor tillsammans med andra länder. Det nordiska samarbetet och EU är viktiga plattformar, samtidigt som medlemskapet i Nato gör att Sverige kommer behöva förhålla sig till rymddomänen vid sidan av andra militärstrategiska områden.

Reformera European Space Agency (ESA)

Mycket av ESA:s arbete bygger på idén om georetur vilket innebär att det som ett land lägger in i ett rymdprogram i form av monetära resurser ska komma det landets företag till del i beställningar. Det är på många sätt ett föråldrat system eftersom det hämmar den fria marknaden och därmed den europeiska konkurrenskraften. För att ge Europa en möjlighet att komma i kapp USA behöver det systemet reformeras. Exakt hur det ska gå till behöver undersökas ytterligare.

Gör Esrange till Europas rymdcentrum

Sveriges utvecklingsarbete av rymdförmågor görs bäst tillsammans med andra. Genom att ha målsättningen att göra rymdbasen Esrange i Kiruna till ett europeiskt rymdcentrum kan vi stärka rymdinfrastruktur tillsammans, kommunikationssatelliter som möjliggör robust kommunikation och sensorssatelliter som skapar överblick. Nu när Sverige är medlem i Nato bör Esrange kunna utgöra en plattform för att utveckla rymdförmågor och säkra rymdinfrastruktur tillsammans med andra medlemmar i försvarsalliansen.

Bortom New Space och långsiktiga målsättningar

Idag har stater inte längre monopol på rymden. Det är snarare
en rad olika kommersiella såväl som statliga aktörer som bedriver verksamhet i rymden. Rymden går nu från att vara en sektor till en infrastruktur som kommer att integreras i en rad områden. I Sverige har vi varit långsamma i att anamma New Space, som fenomenet kallas, och det är nu centralt att Sverige ligger i framkant i nästa steg. Regeringen behöver noggrant se över hur Sverige fortsatt kan ha en framträdande roll när rymdområdet utvecklas ytterligare.

Svensk på månen senast 2036

Under de senaste 20 åren har Sverige haft flera astronauter i rymden. Under den senaste mandatperioden skedde det genom ett historiskt samarbete mellan stat, myndighet och näringsliv. Astronauter som Christer Fuglesang och Jessica Meir, den första svenska kvinnan i rymden, har bidragit till viktiga forskningsframsteg och dessutom blivit förebilder som inspirerar elever att välja STEM-yrken, också flera år efter att deras rymduppdrag slutförts.

Sverige behöver dra lärdom av det goda samarbetet mellan myndigheter och näringsliv och sikta högt med målet att en svensk astronaut ska nå månen senast 2036. Kompetensen är avgörande för att Sverige ska kunna utveckla egen rymdteknik och bedriva forskning i rymden.

Elin Hjelmestam (L)

Joar Forssell (L)

Pär Gustafsson (L)

Roger Haddad (L)

Camilla Mårtensen (L)

Lina Nordquist (L)